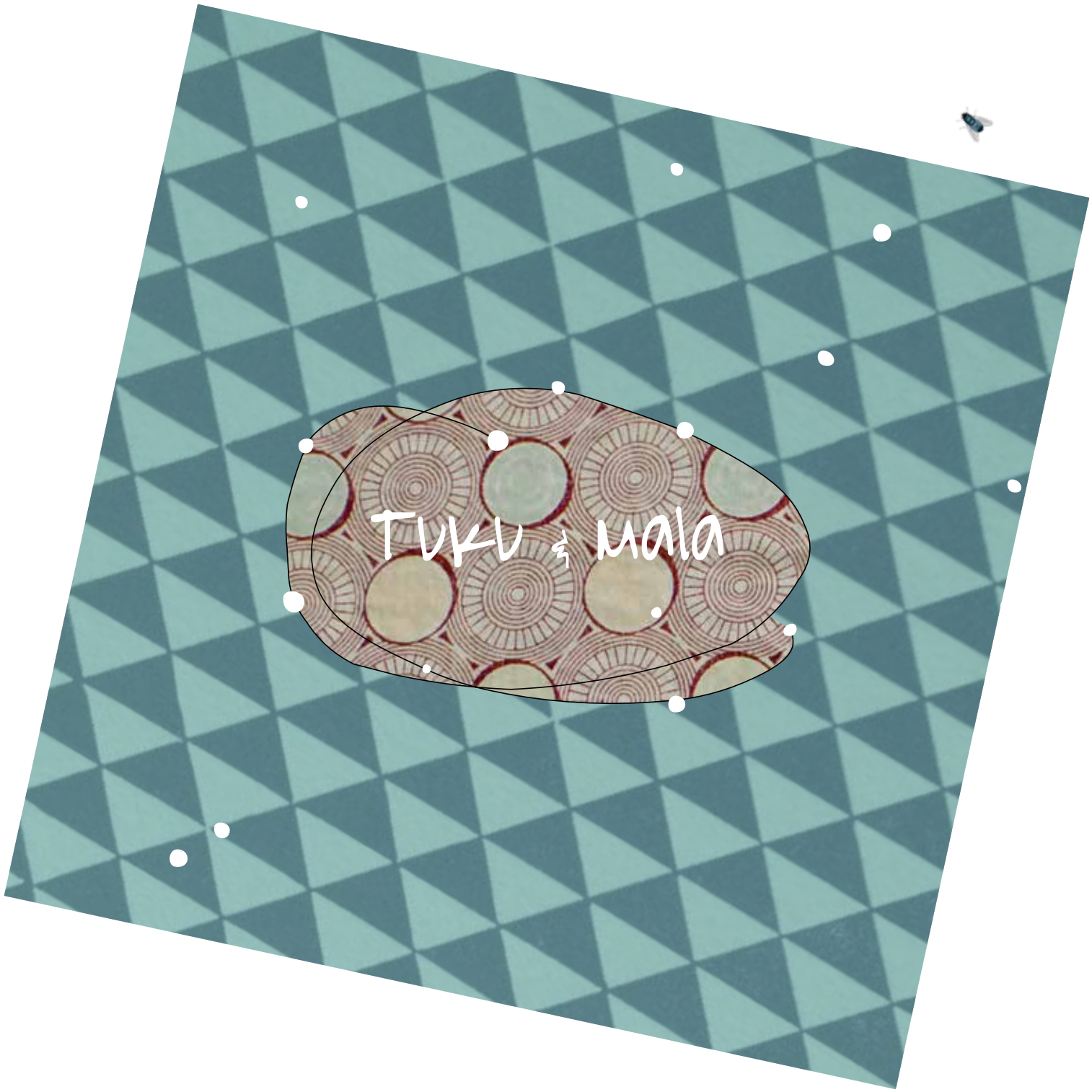
Tuku i mala

Tuku & Mala

Allattut	TEKST	Arnanguak Lyberth & Maria Motzfeldt
Nutserisoq	OVERSÆTTER	Arnanguak Lyberth
Ilusilersuisoq	LAYOUT	Maria Motzfeldt
Titartaasoq	ILLUSTRATOR	Christian F. Rex
Naqiternegarfia	TRYK	Clemenstrykkeriet

Saqqummersitaq sivilla, naqinnera sivilla, 2014

FØRSTE UDGAVE, FØRSTE OPLAG, 2014

ISBN 978-87-996505-1-4

Atuakkap saqqummersinneqarneranut tapiissutaqartupput UDGIVELSEN ER STØTTET AF

Naligiissitaanissamut siunnersuisooqatigiit LIGESTILLINGSRÅDET
Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi
GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER (GRM)

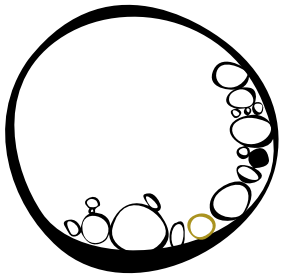

Inuit Pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi
Grønlands Råd for Menneskerettigheder

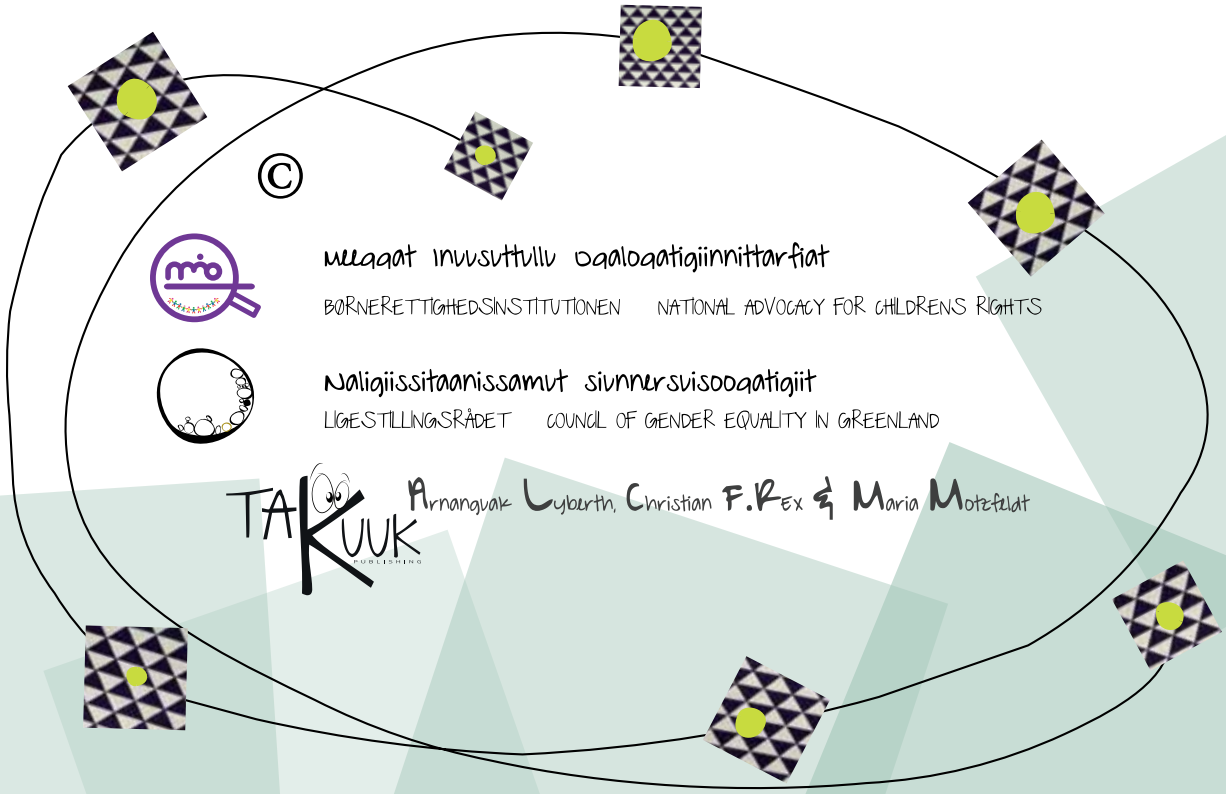

©

Meeqqat Inuussuttullu Oqaloqatigiinnittarfiat
BØRNERETTIGHEDSINSTITUTIONEN NATIONAL ADVOCACY FOR CHILDRENS RIGHTS

Naligiissitaanissamut siunnersuisooqatigiit
LIGESTILLINGSRÅDET COUNCIL OF GENDER EQUALITY IN GREENLAND

TAKUUK PUBLISHING

Arnanguak Lyberth, Christian F. Rex & Maria Motzfeldt

Hej, jeg hedder Aaja, jeg er Børnetalsmand og arbejder i MIO... Og jeg hedder Inge og er sekretariatsleder i ligestillingsrådet. Idéen til denne bog har vi fået, fordi vi synes, at alle børn er unikke. Det synes vi er dejligt. Bogen du nu skal læse, handler om Tuku og Mala, som bliver venner, selvom de er meget forskellige. Netop fordi de er forskellige, kan de lære noget af hinanden, men kun hvis de respekterer hinanden. Vi bliver klogere af andre mennesker, som er anderledes end os og det synes vi gør os rigere som mennesker.

Sidst i bogen har vi lagt nogle samtalesider ind, så I har mulighed for at tale om de emner, der er i historien.

Vi håber, at du kan se dig selv i Mala eller Tuku og kan lide historien.

God fornøjelse!

1

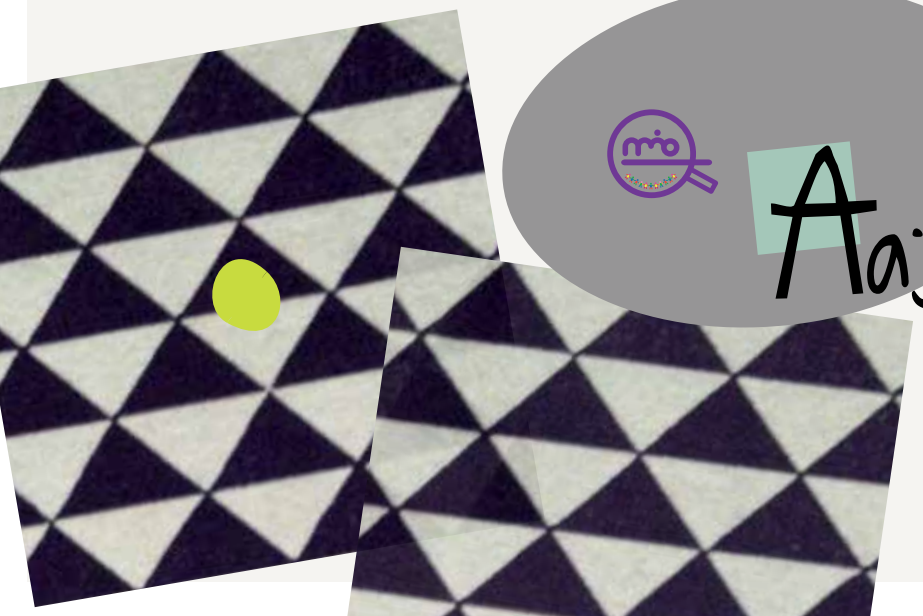

Aaja

Hej, Ingemik ateqarpunga,
Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiinni allaffimi pisortaallunga...uanga Aajamik ateqapunga, meeqqat illersuisoraannga MIO-milu suliffeqarlunga...Una atuagaq suleqatigiilluta pilersipparput isumaqaratta meeqqat tamarmik immik - kuullarissuteqartut. Atuagaq Tukumut Malamullu assigiinngikkaluaqalutik ikinngutigiilernerannut tunngasuuvoq. Assigiinngissusertik tunngavigalugu kammagiilersinnaapput, imminnut ataqqigunik. Inuit assigiinngissusertik ilinniarfigisaraat, tamannalu isumaqarpugut inuttut pissarsiaqarluarnartuusoq.
Atuakkap naanerani quppernerit ogalliffit ilanngunnikuuagut ogaluttuami pineqartut ogaluuserisinnaaniassagassigit.
Neriuppugut ogaluttuami pisuni inuttaasuniluunniit immissinnut ilisarisinnaassasusi.
Nuannisarisi!

INGE

NALIGIISSITAANISSAMUT SIUNNERSUISOQATIGIIT MIO-LU PILLUGIT PAASISAQARNERUGIT QUP. 25-MI Få mere information om ligestillingsrådet og MIO på side 25.

1. A-KKUNNI ULLAAKKUT NALUNAAQUTAQ ARFINEQ PINGASUT QAANGILAARPAA Klokken er lidt over 8 hos l.a.

"Godmorgen, weekend-erluarpisi?"
Anso, I.A-KKut klasselærer-iat matu matuutigalugu aperivoq, "AAAAP",
meeqqat ataatsikkut akipput. "Haajja, sooruna aamma
atuartartugut, uagutsinni ulloq naallugu iPad-erujoorusunnerugaluarp'," Pilutaq oqarpoq. Avianap saallugu pilerpoq: "Taamaalioqqusaanng', anaanaga oqarpoq politiit oqartut meeqqat tamaavimmik atuartassasut.... ILAA? Politiit silarsuarmi suna tamaat naalagaaffigivaat"...
Anso nassuiaanialeruttortoq matu kasuttorpoq:

3

BANK BANK BANK !!!!

Anso nikuippoq matulu ammariartorlugu.

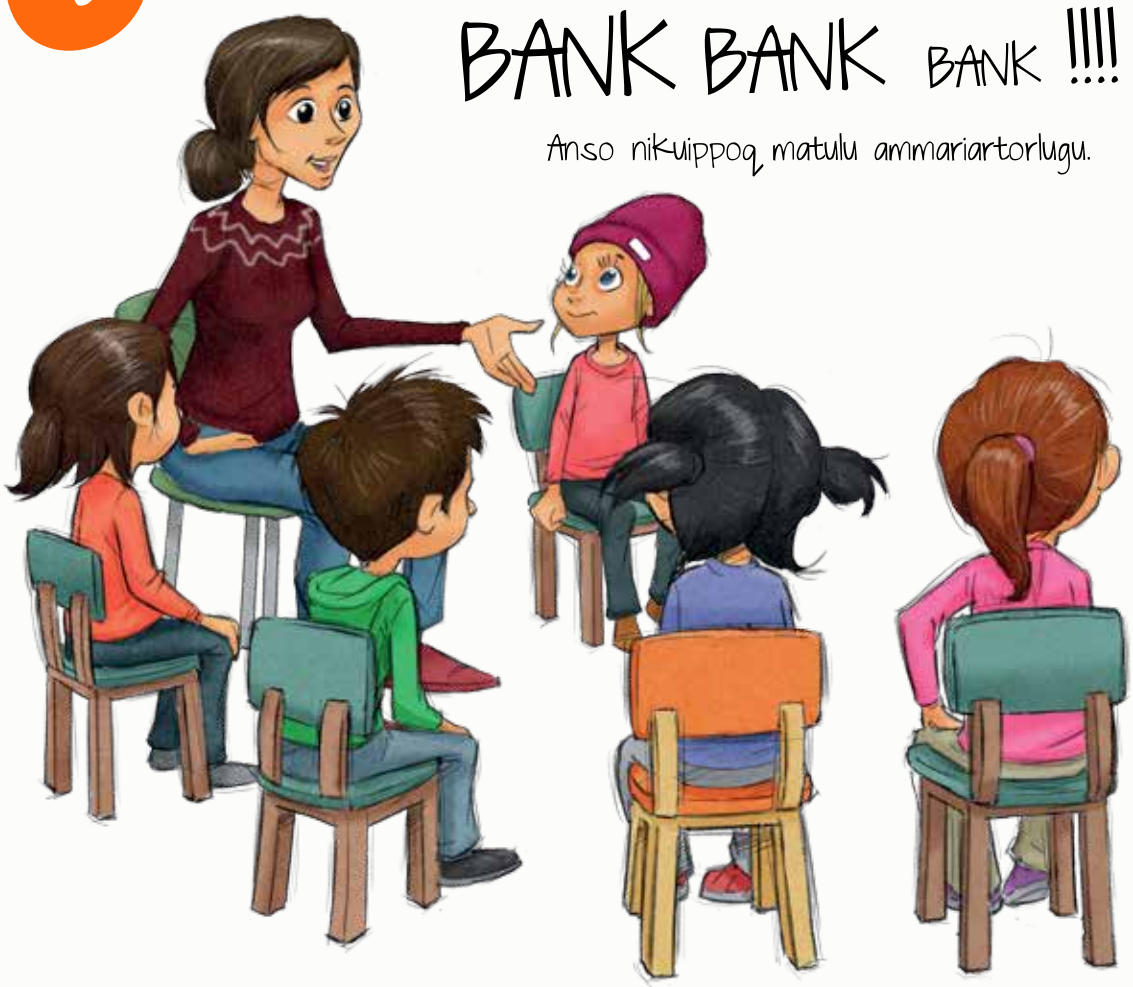

"Godmorgen, har I haft en god weekend?", spørger I.a's klasselærer, Anso, idet hun lukker døren. "Jaah" råber børnene i kor. Piluta bryder ind og siger: "Eeej, hvorfor skal man også gå i skole, jeg vil hellere bare sidde og spille på min iPad derhjemme hele dagen!"

Aviana afbryder: "Det må man ikke. Min mor siger, at politiet har sagt, at alle børn skal i skole, og politiet bestemmer alt i hele verdenen."

"Det er faktisk sådan..."siger Anso.

Samtalen bliver afbrudt af banken på døren.

BANK BANK BANK !!!!

Atuarfiup pisortaa
niviarsiararlu iserput.

"Godmorgen I.A-kkut,
Aana atuaqatissarsi Tukummeq,
ilassiniarsiuk".

HEJ! - HALUU - HALAAJ!!!

I.A ilassipput. Anso sikeriarluni assani Tukummimut isaappaa. "Hej, I.A-kkunnut tikilluarit, Anso-mik ateqarpunga klasselæriullungalu maani, qanoq ateqarpit?" Tukup assani isaappaa oqarlunilu: "Tukumik taatittarpunga, Tukummimiunngitsoq". Inuujuk illariariarluni oqarpoq: "uuuh, soorlu tukutuuaraq: tuku-tuku-tukutuku..." Tukup ajuallappasilluni niaqquni sikitsippaa. Anso inuujummut saappoq:

"INUUJUK, TAAMATUUNGITSOQ".

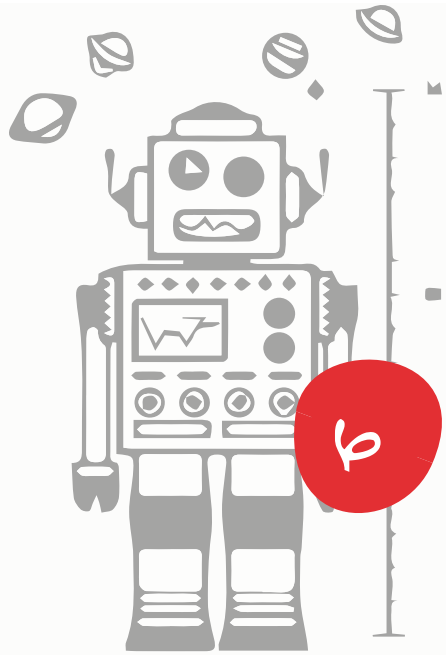

Anso rejser sig og går hen og åbner døren. I døren står skoleinspektøren med en pige. "God morgen 1.a", siger hun. "jeg vil gerne have, at i alle sammen hilser på Tukummeq, hun skal gå i jeres klasse.

HEJ! - HALUU - HALAAJ!!!

Børnene hilser "Hej! HEJ HEEEJ" råber 1.a i kor. Anso bukker sig og rækker hånden frem. "Hej, velkommen i 1.a. jeg hedder Anso og jeg er klasselærer her. "hvad hedder du?" Tuku rækker hånden frem og siger "jeg bliver kaldt Tuku og ikke Tukummeq". inuujuk. "Ligesom en båd der sejler: tuku-tuku-tuku". Tuku kigger ned. Anso vender sig mod inuujuk.

"HOV HOV INUUJUK".

ATUARFIMMIIT ANGERLAMUT MALA EQQARSAATERSORUJOORPOQ
Samme dag på vej fra skole.
Mala går i sine egne tanker.

PLATEOSAURERNE VAR OP TIL 10 METER FRA HOVED TIL HALESPIDS...

PLATEOSAURUSIT 10 METER-IT TUNGAANNUT ANGISSUSEQARPUT, TAAMALILLUTILLU TAAMANI UMMASUNI ANGINERP...

"HEJ, HVAD HAR DU DER?"

Mala bliver afbrudt i sine tanker. Han kigger op og ser, at det er hende den nye underlige pige fra klassen. Hun tager bogen fra ham uden at spørge.
"HEY, DET ER MIN BOG, GIV MIG DEN!"
"Jeg må da godt se den" siger Tuku.

"Men jeg har altså lige lånt den. Den handler om forhistoriske dyr," fortæller Mala og fortsætter: "Vidste du godt, at for 210 millioner år siden vandrede der kæmpe store dinosaurer lige HER, hvor vi går, det var før de blev berømte!" Tuku kigger forundret på ham. "Hvorfor ved du alt det der?"
Mala svarer ikke, men tænker "Det er sådan noget, drenge ved".

"Vil du med ud og lege?" spørger Tuku.
Mala svarer lidt forskrækket "Det kan jeg ikke, jeg skal hjælpe min anaana med at lave mad idag".

De går begge op mod indgangen til bygningen. Lidt forskrækkede kigger de på hinanden, da de begge rækker ud efter døren: "Bor du her?" "Ja, gør du også det?" "Ja". De smiler forsigtigt til hinanden og siger:

"VI SES!"

"HEJ, SUUTEQARPIT?"

Mala atuakkamini tiguarteqqaruttorluni akornuserneqarpoq. Nipip tungaanut qiviarami niviarsiaraq eqqumiilaagikkani atuaqatertaartik takuaa. Mala atuakkaminik arsaarneqarpoq. "HEY, ATUAGARAANA, QAAGUK!"
"Takulaarsinnaavarami", Tukup pilerpaa.

"Aatsaanuna atorniartarfimmi atugara, qangarsuaq uumasuunikunut tunngasuuvoq", Mala oqaluttuarpoq, nangillunilu: "nalunngiliuk ukiut 210 millionit siornatigut maani dinosuarerujussuaqarnikuummat? Taamani suli tusaamasaanngik - kallarmata!". Tukup tupigusulluni isigaa: "qanoq nalunngiliuk?" Mala akinngilaq, eqqarsaannarporli: "Tamakkua nukappiaqqat nalunngilaat".

"Aneerta?" Tuku aperivoq. Mala tupaallaqqalaarluni akivoq: "uanga aneersinnaanngilanga, anaanaga nerisassiortoq ikiortussaagakku."

Sanileriillutik illup isaariaanukarput. Ataatsikkut matup tigummivia tigoriarpaat, uissuummerlutillu imminnut qiviarput: "maani najugaqarpit?" "aap, aamma illit?" "Aap", ittuuallalaartunnguamik imminnut qungujupput.

"TAKUS'!"

AQAGUANI ATUARFIMMI
DAGEN EFTER I SKOLEN

9

"EQQUMIINGAARAMI
-ALLAANNGILAQ NUKAPPIARAQ"
"HVOR ER HUN MÆRKELIG
-HUN ER JO LIGESOM
EN DRENG"

DRRRRIIIING anitsiarfik.

Meeqqat silamut arpaliupput, Tukullu skateboardini unermillugu anillappoq. Niviarsiaqqat ilaasa eqqumiigaat Tukup skateboard-ini nassartuaannarmagu. Avianap aperaa: "Sooruna nukappiaqqat pinnguaannik peqartutit?" Tukup isigalugu akunnattuunngivilluni akivaa "nukappiaraannarnoortuunngilaq", qattuneeqqallu tungaanut ingerlalluni.

Tuku tinngallattarfilioriarluni suaarpoq,

"1-2-3, PIAREERPIS!!?"

Tinngallattarfiliami tungaanut aallarsarpoq nilliaatigaluni:

"WHEEEE!"

BAAAANG! QANNGORPALLALLIUNA

Tuku nunami nalavoq qisuariarani. Meeqqat pissangaammerlutik isigaat. Tassanngaannarli illarpalulerpoq. Meeraqqataasa tupigusullutik isigaat.

HA HAA HA HA HAA HA

DRRRRIIIING frikvarter.

Børnene løber ud og Tuku kommer ud med sit skateboard. Nogle af pigerne synes det er underligt, at hun altid har det med. Aviana spørger: "Hvorfor leger du egentlig med drengelegetøj?" Tuku kigger på hende og svarer brat: "Det er da ikke kun for drenge". Så går hun hen til en lille forhøjning.

"UUUH SAPIK"
"DET TURDE
JEG GODT NOK IKKE"

Tuku laver sin egen rampe "1-2-3 ER I KLAR!" - Råber Tuku

Hun tager et tilløb mod sin rampe, imens hun råber: "WHEEE!"

"PAAAS PÅÅÅÅ!!!".

BAAAAAANG!

Tuku ligger på jorden og siger ikke noget....Børnene holder vejret....,

HA HAA HA
HA HAA HA

Pludselig hører de Tuku skraldgrine.
De andre børn kigger måbende på hende.

Sapaatip akunnera takisimaqqaq Malallu eqqissilluni angerlarsimalluni pinnguarsinnaaniini iluaraa - soorlu taamani meeqqaniittarallarami.

Det har været en lang uge og Mala synes, det er dejligt at holde weekend og få lov til at lege - ligesom dengang han gik i børnehave.

Mala sidder dybt koncentreret. "Det nye Jurassic Grønland skal bygges, hvis dinoernes genmateriale en dag skal kunne bruges til at genskabe dyrene, må vi være klar", tænker Mala.

BANK BANK BANK

Mala tiguarteqqalluni issiavoq. "Kalaallit Nunaata Jurassic-ia sananeqartariaqarpoq dinosaurusit uummaqqissagaluarpata piareersimaniassaagut" Mala eqqarsarpoq.

BANK BANK BANK

Tukup arnaa matup silataaniippoq.

"Hej Mala, Tuku napparsimalluni angerlarsimaannarpoq, susassaaleqillunilu, aliikkusersoriartorusunngiluk?" Taamaalisorlu Malap arnaa anillappoq. Malallu aperaa: "Tukumut pulaarsinnaavunga?" "Aap, soorunami"

"Hej Mala, Tuku ligger hjemme og er syg"
"Er hun meget syg?", spørger Mala. Tuku's mor svarer: "Det er hende, der har spurgt mig, om jeg ikke kan gå herind, og spørge om du kan lege". Mala: "Øøøh jooo... det kan jeg da nok godt"
I det samme kommer Malas mor ud. "Anaana, må jeg godt lege hos Tuku?" "Ja, selvfølgelig," svarer Malas mor.

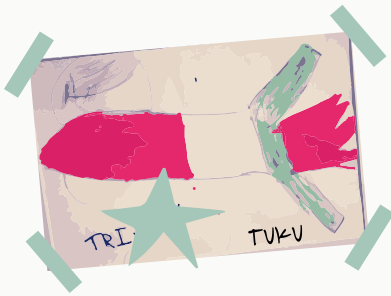

Mala mianersortunnguamik Tukup inaanut iserpoq. "...assut napparsimavit?"

"AAP!" Tukup tallini siaarpai qanoq napparsimatiginerluni takutinniarlugu.

"IMAK NAPPARSIMATIGIVUNGA".

"Anaanalu ullaaq poor'lulioratta nassaappakkit". Malap Tukup inaa qimerloorpaa...niviarsiararpaluppallaanngilaq tupigusulaarlunilu aperivoq "inuusaqanngilatit?" "HEEQ, naaa!" Malap iikkamiittoq nukappiaqqap assinga tikkuarlugu aperaaq: "Kinaana?" "Boiki, qatanngutiga". Ingalluni Mala tupigutsappoq. "assigiinngingaarassi" "aa, tassami, immannguaq qatanngutiga, atuariartortarniassammat, nakorsiartarniassammat nerisaqarsinnaassammallu ikiortaratsigu" Tuku nassuiaavoq. Tamanna Malap paasisinnaanngilaa. Tuku nangippoq: "anaanaa aamma ataataa toqunikuugamik børnehjem-imi najugaqarpoq, tassanilu piitsuummata ikiorparput".

Mala Tukulu igaffiliarput poor'lutoriarlutik kissartumillu kakaavisorniarlutik. Tuku tamualluni illaatigaluni oqarpoq: "napparsimajunnaarnartut!"

Mala træder forsigtigt ind i Tuku's værelse...
"Er du meget syg?"

"JA!" Tuku spreder armene og viser, hvor syg, hun er:

"SÅ syg!"

"Jeg har bagt boller med min mor her til morgen, jeg har taget nogle med til dig". Mala kigger rundt i Tuku's værelse..."Det er ikke et almindeligt pigeværelse, hun har", tænker han og spørger undrende: "Har du ikke nogen dukker?"

"BVADR nneej!."

Mala peger på et billede af en dreng. "Hvem er det?"
"Han hedder Boiki og er min storebror." Mala kigger endnu mere undrende. "Men I ligner jo ikke hinanden?" "Nej, han er heller ikke min rigtige storebror, kun lidt, vi hjælper ham, så han kan komme i skole og til læge og få noget mad." Mala kan ikke helt forstå det. Tuku fortsætter: "Hans mor og far er døde, så han bor på et børnehjem og der er de meget fattige, så vi hjælper ham." Mala kan stadig ikke rigtig forstå det.

Mala og Tuku sætter sig ud i køkkenet, hvor Tukus mor har lavet varm kakao. De spiser Mala's boller. Tuku siger med munden fuld: "Det er verdens bedste boller. Jeg tror, de har helbredt mig." griner hun.

MALAS BOLLER VAR NOK HELBREDENDE, FOR ALLEREDE DAGEN EFTER VAR TUKU TIP TOP OG SLET IKKE SYG MERE.

Det BANK BANK BANK voldsomt på døren og Tuku braser ind:

"HALLO! MALA! KOM, VI SKAL UD AT LEGE."

Mala kigger op og siger forsigtigt "Du gjorde forskrækket. Banker du aldrig på?" Tuku svarer med et kæmpe smil: "EEJ, DET GJORDE JEG DA! - KOMMER DU IKKE MED UD OG LEGER?" "OOHM, JOOW..." Tuku tager i Malas arm og siger "KOM!" Mala kigger mod sin mor. Hun nikker smilende. "Smut du bare."

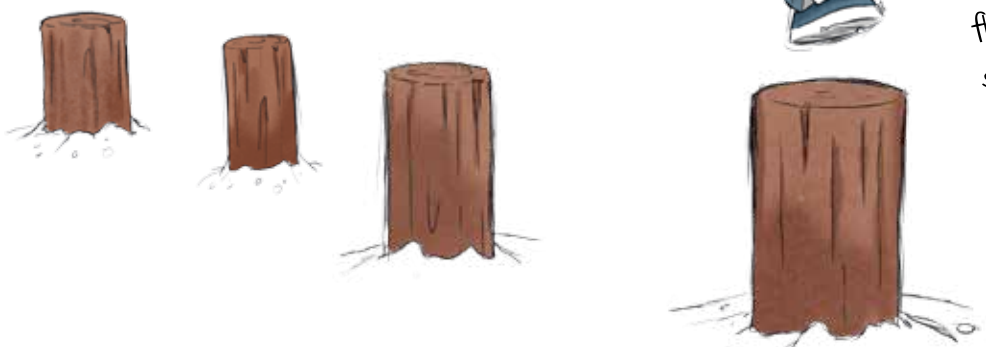

Mala og Tuku har det SJOVT sammen i flere timer. Det er længe siden, Mala har haft det så sjovt. Mala griner så meget, at han får helt ondt i maven.

MALAP POOR'LULIAI ILUMUT NAPPARSIMA-
JUNNAARNARSIMAPPUT. AQAGUANIMI TUKU
SOORLU NAPPARSIMASIMANNGITSOQ

YIIIIHIIII!!!!

BANK BANK BANK

16

Sakkortuumik kasuttortoqarpoq,
Tukulu iseratarpoq.

"HALLO! MALA QAANIARIT, ANEERTA".

Mala Tukup tungaanut qiviarpoq sallaatsumillu oqarluni:
"Tupatsipparma, kasuttorneq ajoravit?" Illariaatigaluni Tuku akivoq.

"QAA, KASUTTORPUNGA! ANEEQATIGINIANNGA?"
"Qooh...ajunngilarmi....". Tukup Mala taliatigut nutsuutigalugu oqarpoq:
"Qaaniarit!". Malap anaanani qiviarpaa.
"Ajunngilaq aneerniarit", arnaata pivaa.

Qangamita Mala taamak NUANNISARTIGIGAMI.
Nuannisangaarami illangaaramilu naavi annernartuinnaapput.

A B C D E F

TASSA!!!!!

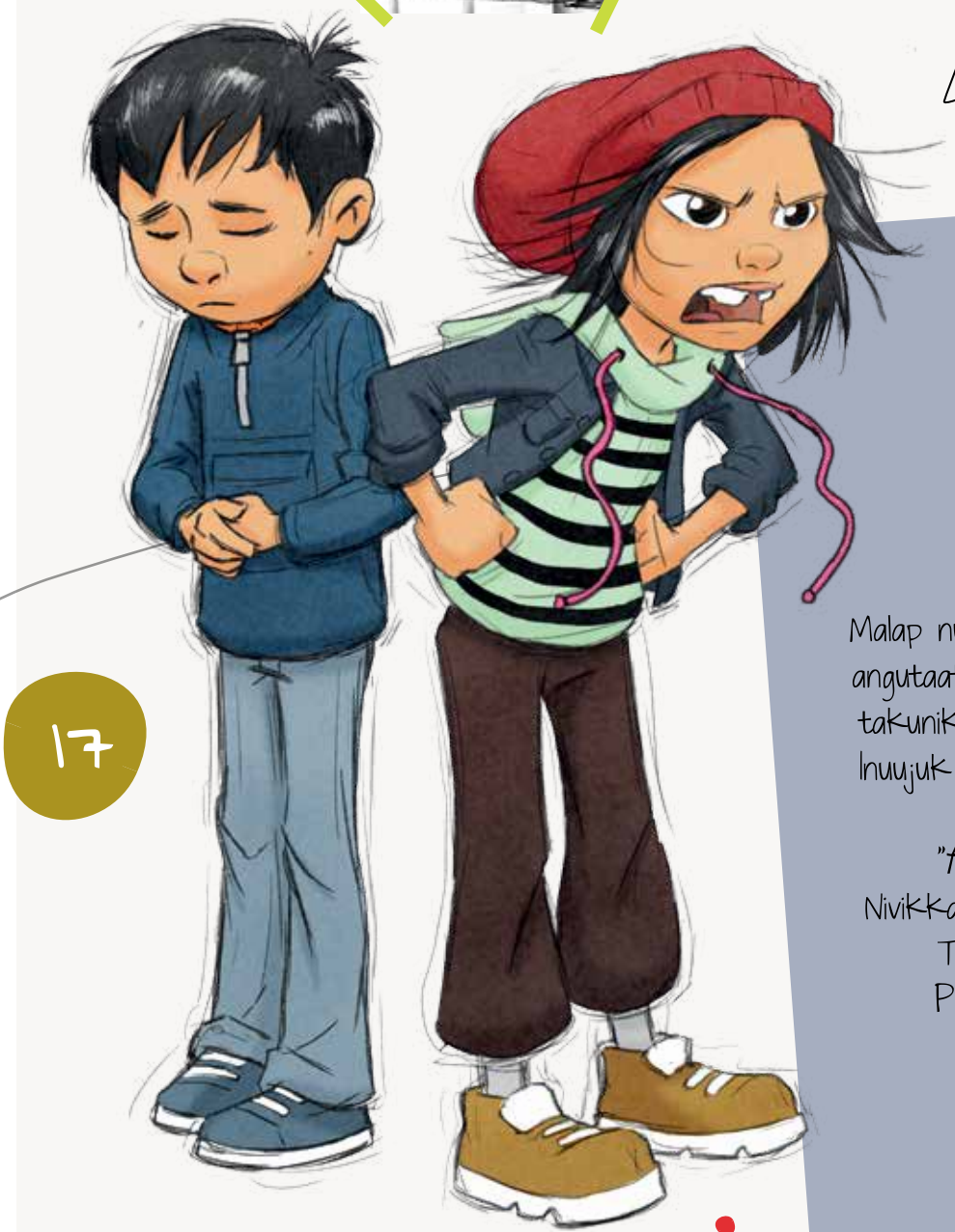

Ataasinngornermi ullaakkut arfineq pingasunngulerpoq. Malakkut Tukulu klassiminnut ingiaqatigiillutik iserput.

"AEAEæææææh"! ANGUTAATIGIIT!"

Nivikka qinngasaarilluni suaarpoq. "Næææh!" Tukup akivaa.

Malap nuannarinngilaa taamak oqarfigitilluni, angutaatigiinngillammi. "Angutaatigiippusi aneeqatigiittarpusi, takunikuuassi", Nivikka piniinnarluni oqarpoq. Inuujuk akuleruppoq:

"AAPPARIT, AAPPARIT, APARNIARITSI"

Nivikkap Mala Tukup tungaanut ajappaa, Tukulu suaarpoq "TASSA!" Mala kiisa qialerpoq. Pavia pilerpoq: "iii, nukappiaraq qiasoq!" Taamaalisorlu isaallutik sianeq sianerpoq. DDDDRRRRRIIING! Ansolu klassimut iserpoq. "Susoqartoruna?"

G

H

Klokken er lidt i 8 mandag morgen.
Mala og Tuku følges ind i klasseværelset.

"ÆÆÆÆÆH I ER BLEVET KÆRESTER!!!!!!"
driller Nivikka.

"NAARHAARJ!" svarer Tuku.

Mala synes ikke, det er sjovt, for de er altså ikke kærester.
Nivikka bliver ved
"I ER KÆÆÆÆRESTER, JEG SÅ OGSÅ, AT I VAR UDE OG LEGE SAMMEN."
Inuujuk bryder ind "KÆRESTER, KÆRESTER, KÆÆÆÆRESTER"
mens han laver kysselyde..
Nivikka skubber Mala mod Tuku "Kom så, kys så."
Tuku råber: "Hold så ooooop!!!" Mala synes det er ubehageligt og begynder at græde.
Pavia: "Eeej, drenge græder da ikke." I det samme ringer klokken "DDDRRRIIING" og Anso træder ind i klasseværelset. "Hvad foregår der her?"

A B C D E F G H

Anso beder om alle børnenes opmærksomhed. "Jeg vil gerne have, at I alle lytter godt efter - måske I kan hjælpe mig med at finde en god løsning på det her?"

- Hvad ville være godt at tale om i den her situation?
- Hvordan synes I, den skal slutte?
- Er man kærester, bare fordi man leger sammen dreng og pige?
- Er det rigtigt, at drenge ikke må græde?
- Hvad gør dig ked af det?
- Hvad gør dig glad?

Hvad synes I, der ville være den bedste løsning?

Ansop meeqqat tusarnaaqquai.
"Tusaalaarsinga, ikioqatigiilluta aaqqiinialaarta
- immaqa ilissi siunnersuutissaqarpusi qanoq iliorsinnaanersugut?

- Uani pisumi suna eqqartorneqarsinnaava?
- Ilissi oqaluttuaq qanoq naatikkusuppisiuk?
- Niviarsiaqqat nukappiaqqallu pinnguaqatigiikkunik, imaappa aappariittut?
- Ilumoorpa nukappiaqqat qiaqqusaanngitsut?
- Sugaangavit ajuallattarpit?
- Sugaangavit nuannaartarpit?

Qanoq isumaqarpisi
-qanoq iliortoqarsinnaava?

Sukkulluunniit ajornartorsiutit aqqusaagassarisuartarpagut. Aamma 1.a-mi, 2. A-mi 3.a-mi, il. ll.. Kisianni eqqaamassavarput kikkuugaluarutta, niviarsiaraagaluarutta, nukappiaraagaluarutta, qaamasumik simertumilluunniit ameqaraluarutta, tamatta assigiikkatta. Assigiinngissutituaraagut niviarsiaqqat nukappiaqqallu timaasa sananeqaataat.

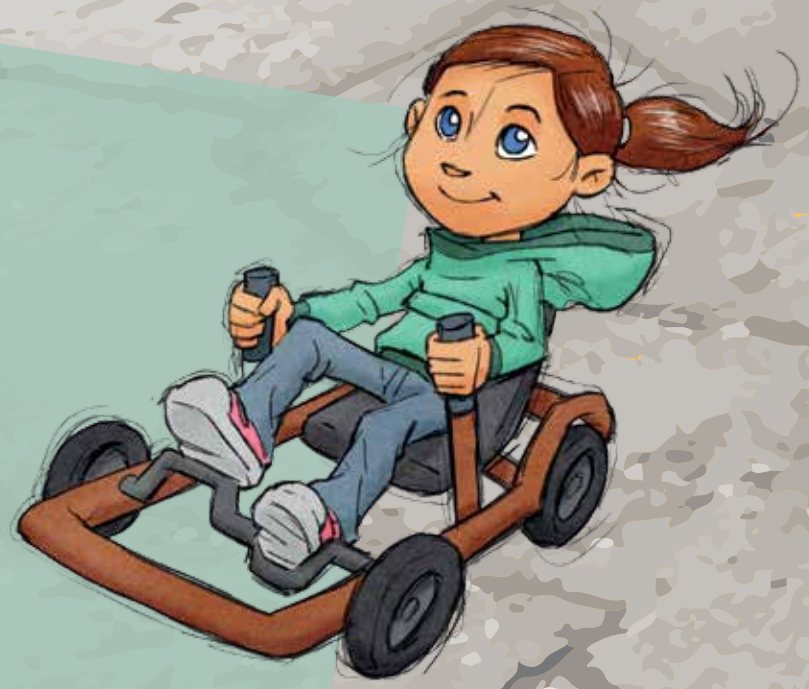

Eqqarsaatigeriartigulu aamma qanoq ajunngitsigineršoq atuarsinnaagatta piginnaatitaaffeqarlutalu! Illit, illit illit aamma illit piginnaatitaaffeqarputit - ilisimanissai pingaaruteqarput!

Eqqaamassavallu ajornartorsiuteqaruit ikiuukkusuttorpassuaqarmat, soorlu angajoqqaatit, ilinniartitsisutit, kammalaatitit imaluunniit MIO-kkormiut saaffigiuaannarsinnaagakkit. Oqaatiginissaa immaqa sapernalaarsinnaagaluartoq, oqaasinngortitsineq iluaqutaajuaannarpoq.

Problemerne slutter ikke her... Der vil altid opstå konflikter og lignende, der skal løses gennem hele livet... OG resten af 1.A og 2.A og 3.A og ....- MEN I skal alle huske på, at I er dem, I er med hvad I har og har fået, om I er dreng, pige, lys, mørk, -så er vi alle ens - den eneste forskel, der er på drenge og piger, er kroppens opbygning.....

....OG tænk, vi er SÅ heldige, at vi fx har ret til at gå i skole og lære noget - det er godt at kende sine rettigheder!

Og hvis du har det svært, er der mange der gerne vil hjælpe. Det kan være dine forældre, din lærer, en ven eller MIO! Bare sig det, selvom det måske er svært - det bliver meget lettere, hvis du fortæller om det.

Tassalu qaluttuaq Tukumut Malamullu tungasoq. Qularnanngilaq oqaluttuami pisut ilai ilisarisimassagisi.
Quppernermi uani qanoq ililli pisut aaqqinneqarsinnaanersut eqqartorsinnaavarsi.

Eqqortuusorisasi eqqortuusorinngisasilu eqqartorsigit.

Quperneq 4 takusiuk. Maalia qorsummik tujuuloqarpoq.
- Qanoq isumaqarfigaajuk? Qalipaateqarpa niviarsiararpaluttunik nukappiararpaluttunillu?

Malap anaanani nerisassiortoq ikiorpaa
- niviarsiaraannaat igasarpat?
- Igasut tamarmik arnaappat?

Sooruna Tukup niaqquni sikitikkaa Inuujuk oqarmat atia tukutuuaqqatut nipeqartoq?
- Illit sugaangavit ajuallattarpit?

Mala qiammat Paaviap uparuarpaa, nukappiaqqat qianeq ajornerarlugit.
- Ilumoorpa?
- Sooruna qiasartugut?
- Nukappiaqqat qiaqqusaanngippata taava imaappa niviarsiaqqat illaqqusaanngitsut?

Tuku skateboard-erpoq.
- Pinnguaqarpa nukappiaraannarnut niviarsiaraannarnulluunniit sanaanik?

Malap Tuku inuusaqarnersoq aperaa.
- Inuusat niviarsiaraannaat pinnguarisinnaavaat?
- Malap dinosaur-iutai inuusaappat - nukappiaraannaat taakkuninnga pinnguartarpat?

Quppernerq 9-mi Tuku oqarpoq skateboard nukappiaqqanuinnaanngitsuusoq. Eqqorpa imaluunniit eqqunngila? Sooq?

Quppernerq 16-imi Malakkut Tukulu pinnguaqatigiipput.
- Illit niviarsiaqqanik nukappiaqqanillu kammaqarpit?

Quppernerq 14-mi Tukup qatanngutissiaata Boikip assinga takuuk
- Allanik ikiuisarnerup pingaarutai eqqartorsigit
- Boikip illillu suna assigiinngissutigaasiuk?

Pilutaq qup. 4-mi oqarpoq politiit nunarsuarmi tamani naalagaasut.
- Ilumoorpa?
- Meeqqat atuarnissaat kiap akisussaaffigaa? Sooruna atuartartugut?
- Nerisaqarnissarput kiap akisussaaffigivaa?
- Toqqissisimasumik meeraanissaq kiap akisussaaffigivaa?

Quppernerq 17-imi Tuku oqarpoq : "TASSA!" Eqqaamassavat Tukutut killiliuaannarsinnaagavit.

Nu har vi hørt historien om Tuku om Mala.
I kan helt sikkert genkende nogle af de ting, børnene gennemgår. Brug samtalesiderne til at tale med hinanden, om hvordan man finder den bedste løsning i forskellige situationer.

Tal om hvad der er rigtigt og forkert.

Kig på side 4. Maalia har en grøn trøje på.
- Hvad synes du om det?
- Er der noget, der hedder pigefarver og drengefarver?

Mala hjælper sin mor med at lave mad.
- Er det en pigeting?
- Er alle kokke damer?

Hvorfor kigger Tuku ned, da Inuujuk siger at hendes navn er som en båd "tukutukutuku..."?
- Hvornår bliver du ked af det?

Pavia siger til Mala: "Drenge græder da ikke."
- Er det rigtigt?
- Hvorfor græder man?
- Hvis drenge ikke må græde, må piger så ikke grine?

Tuku står på skateboard
- Er der noget der hedder drengelegetøj og pigelegetøj?

Mala spørger Tuku, om hun ikke har nogle dukker.
- Er dukker kun til piger?
- Er Malas dinosaurer dukker - og er det kun drenge, der kan lege med dinoer?

På side 9 siger Tuku, at et skateboard ikke er et drenge-legetøj , er det sandt eller falsk
- Hvorfor?

Mala og Tuku leger sammen på side 16.
- Er du venner med drenge og piger?

På side 14 er der et billede af Tuku's "bror," Boiki.
- Tal om hvorfor det er vigtigt at hjælpe andre.
- Hvad er forskellen på Boiki og dig?

Pilutaq på side 4 siger, at det er politiet, der bestemmer i hele verdenen.
- Er det rigtigt?
- Hvis ansvar er det, at børn kommer i skole?
- Hvorfor skal man gå i skole?
- Hvis ansvar er det, at vi får noget at spise?
- Hvis ansvar er det, at vi har en tryg barndom?

PÅ side 17 siger Tuku "TASSA/STOP"
HUSK! at du lige som Tuku altid kan sige "STOP/TASSA!"

Aaja

Aaja tassaavoq Meeqqat Illersuisuat, MIO-milu sulequtinilu suliassarivaat meeqqat piginnaatitaaffiminnik ilisimasaqarnissaat inersimasunillu meeqqat toqqissisimasumik peroriartornissaanut ikorfartuinissartik. Aajap suligaangami politikerit, ilinniartitsisut, perorsaasut angajoqqaallu meeqqat piginnaatitaaffiisa, aamma FN-ip meeqqanut isumaqatigiissusiaanik taaneqartartup, malinneqarnissaata qulakkeernissaa isumagisarpaa. Meeqqanut isumaqatigiissusiami meeqqat suut piginnaatitaaffigineraat allaqqavoq. Meeqqat piginnaatitaaffiisa meeqqat 18-it inorlugit ukiullit illersorneqarnissaat, tusarneqarnissaasa qulakkeernissaat, aammalu meeqqat atuarnissamut sunngiffimmilu assigiimmik pineqarnissaat siunertarivaat. Tassa isumaqatigiissusiaq meeqqat toqqissisimasumik peroriartornissaanik siunertaqarpoq.

Meeqqat ilai ajornartorsiuteqartarput toqqissisimasumillu inuuneqalernissamut ikiortariaasarlutik -tassaapput taakkuunerusut MIO-p ikiortagai. Taakkuinnaanngillalli. Meeqqat piginnaatitaaffimminnik ilisimasaqarnissaat aammalu piginnaatitaaffimminnik pisinnaanngikkunik, assersuutigalugu nerisassaqanngikkunik, inersimasunik paarilluarneqanngikkunik angerlarsimaffimminni atuarfimmiluunniit ajornartorsiuteqarunik sumut saaffiginnissinnaanerat aamma anguniagaraat.

MIO ER:
MEEQQAAT INUUSUTTULLU OQALOQATIGIINNITTARFIAT

Aaja er Børnetalsmand og sammen med resten af MIO arbejder hun for, at børn kender deres rettigheder og at de voksne gør, hvad de kan for, at børn får et godt liv.
Aajas arbejde består i at hjælpe politikere, lærere, pædagoger og forældre med at leve op til børns rettigheder også kaldet FN's Børnekonvention. I konventionen står hvilke rettigheder, børn har.
Børns rettigheder er med til at beskytte alle børn under 18 år. De er med til at sikre at børn bliver hørt og skaber lige adgang til skole og fritid for alle. I bund og grund handler Børnekonventionen om hvad der skal til, for at alle børn kan have en god og tryg barndom.

Nogle børn har det sværere end andre og har særligt brug for hjælp til at få et bedre liv - dem hjælper MIO mest, men de arbejder også på, at alle børn kender deres rettigheder og ved hvor de kan få hjælp, hvis deres rettighed ikke overholdes, fx hvis børn ikke får mad, hvis de voksne ikke passer godt nok på dem eller hvis børnene har det svært i skolen eller derhjemme.

Børn kan altid henvende sig til MIO eller en voksen i skolen for at få hjælp.

Naligiisitaanissamut siunnersuisooqatigiit
LIGESTILLINGSRÅDET

INGE

Inge Naligiissitaanissamut Siunnersuisooqatigiit allaffianni pisortaavoq, siunnersuisooqatigiillu peqatigalugit Kalaallit Nunaanni arnat angutillu naligiissitaanermik piginnaatitaaffinnik ilisimasaqarnissaat sulissutigivaat.
Naligiissitaaneq tassaavoq niviarsiaqqat nukappiaqqallu naligiimmik peneqarnissaat. Niviarsiaqqat nukappiaqqallu piginnaatitaaffii pisussaatitaaffiilu assigiipput.
Kinaassutsit toqqartakkatillu, soorlu suut atisat atussanerlugit, kikkut kammalaatigissanerlugit, kikkulluunniit pinnguaqatigissanerlugit, ataqqineqassapput. Niviarsiaraanerit nukappiaraanerilluunniit apeqqutaassanngilaq.
Illit nammineq kinaanerit aaliangissavat, niviarsiaraagaluaruit nukappiaraagaluaruilluunniit apeqqutaanani.

Niviarsiaqqat nukappiaqqallu angisuunngorunik piumagunik peqqissaasunngorsinnaapput, qatserisartunngorsinnaapput, perorsaasunngorsinnaapput imaluunniit politiinngorsinnaapput, namminneq toqqassavaat.

Meeqqat tamarmik kikkuugaluarunik asanegarnissartik pisinnaatitaaffigaat.

Inge er sekretariatsleder for Grønlands Ligestillingsråd og arbejder sammen med rådets medlemmer for at kvinder og mænd i Grønland kender deres rettigheder om ligestilling.
Inge arbejder med ligestilling.
Ligestilling betyder, at piger og drenge er lige meget værd og skal behandles ligeværdigt. Drenge og piger har ret til lige muligheder, samme rettigheder og har samme pligter.
Der skal være respekt om den person du er og om de valg, du træffer, f.eks. hvordan du gerne vil gå klædt, hvem du gerne vil være venner med eller hvad du gerne vil lege med. Ingen skal udelukkes fra at være med, fordi de er pige eller dreng.
Du har ret til at være den, du er, for man kan være dreng eller pige på mange forskellige måder.

Både drenge og piger kan blive sygeplejerske, brandmand, pædagog eller politi, når de bliver store.

Alle børn har ret til at blive elsket for den de er.

QUPPERNEQ OQALOQATIGIIFFIK

SAMTALESIDE

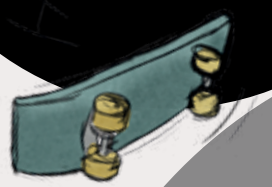

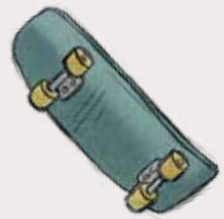

1 ISUMAQARPIT NIVIARSIAQQAT NUKAPPIAQQALLU ASSIGIINNGISSUTEQARTUT? - SUTIGUT?
Synes du, der er forskel på drenge og piger? - Hvad er forskellen?

2 ISUMAQARPIT NIVIARSIAQQAT NUKAPPIAQQALLU ASSIGIIMMIK PERIARFISSINNEQARTARTUT?
Synes du, at drenge og piger har samme muligheder?

3 NIVIARSIARAANERIT NUKAPPIARAANERILLUUNNIIT PISSUTIGALUGU APORFEQARNIKUUIT?
Har du oplevet ikke at få lov til en ting, fordi du enten er en pige eller dreng?

4 PIGINNAATITAAFFIIT SUUPPAT?
Hvad er rettigheder?

5 BILIT NUKAPPIAQQANUINNAAPPAT? ARNAT BILERTARPAT?
Er biler kun drengeting? Har du nogensinde set en dame køre bil?

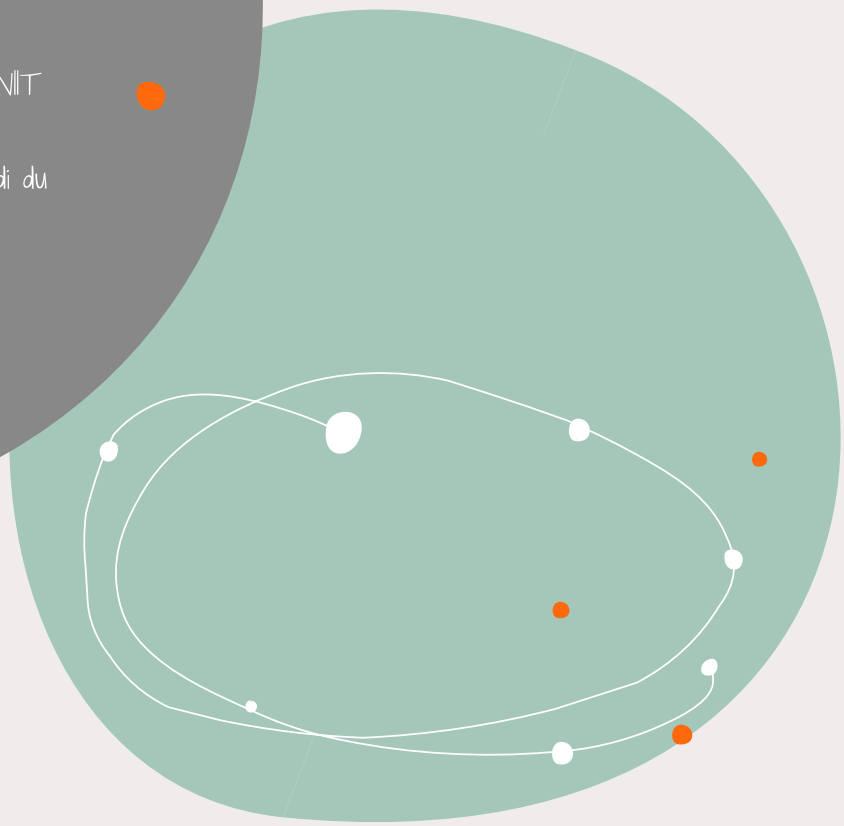

6 SUUT PIGINNAATITAAFFIGAAGIT PIGINNAATITAAFFILLU SUUT ILISIMAVIGIT?
Hvilke rettigheder har du og hvilke rettigheder kender du?

7 KALAALLIT NUNAANNI MEEQQAT ASSIGIMMIK PIGINNAATITAAFFEQARPAT?
Har alle børn i Grønland de samme rettigheder?

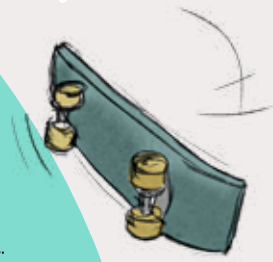

8 MEEQQANIK NALUNNGISAQARPIT PIGINNAATITAAFFIMINNIK PISINNAANNGITSUNIK? EQQARTORUK.
Kender du børn, hvis rettigheder ikke overholdes? Prøv at fortælle lidt om det.

9 MEEQQAT PIGINNAATITAAFFITIK PISINNAANNGIKKUNIKKIT QANOQ ILIORSINNAAPPAT?
Hvad kan børn gøre, hvis deres rettigheder ikke overholdes?

10 ISUMAQARPIT FN-IP MEEQQANUT ISUMAQATIGIISSUSIAAT MAANI ATUUTTOQ?
Synes du at FN's Børnekonvention overholdes herhjemme?

11 AJORNARTORSIUTEQARUIT KINA OQALOQATIGISINNAAVIUK?
Hvem kan du tale med, hvis du får det svært?

12 MEEQQANIK ILLERSUISUUGALUARUIT INERSIMASUT QANOQ OQARFIGISSAGALUARPIGIT?
Hvis du var Børnetalsmand, hvad ville du så sige til de voksne?

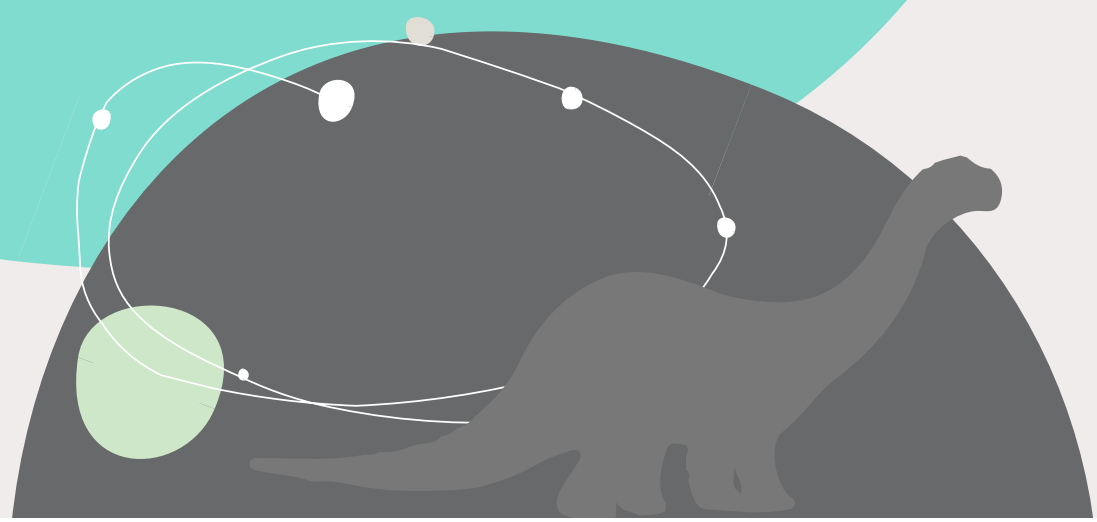

Naligiissitaanissamit siunnersuisoqatigiit

2003 aallarnerfigalugu Kalallit Nunaat Naligiissitaanissamut siunnersuisoqatigeeqqerpoq, taakkulu annertut suliassarivaat inuiaqatigiit akornanni arnat angutillu naligiinnissaat.

Siunnersuisooqatigiit ilaatigut pisortanit inatsisit atorneqarnerat taakkulu qanoq inuiaqatigiinni sunniutegarnersut nakkutigisaraat, paasititsiniaanertalimmik susassaqartitsineq ogallissaarinerlu ingerlattarlugu, pisortaqarfinnilu taakkualu suliffeqarfiini aammalu namminersortut akornanni, inunnillu ataasiakkaanut siunnersuisuullutik.

Ligestillingsrådet

Siden 2003 har Grønland haft et ligestillingsråd, hvis overordnede opgave er at fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder i det grønlandske samfund.

Rådet skal blandt andet overvåge lovens anvendelse og hvorledes den implementeres i samfundet, iværksætte aktiviteter af informativ og debatskabende karakter, virke som rådgivende organ for den offentlige forvaltning og dets institutioner, private virksomheder og individer i samfundet.

DU KAN FINDE OPLYSNINGER PÅ

WWW.NALI.GL

MIO

Meeqqat inuusuttuaqqallu tamarmik akeqanngitsumik SMS-kkut siunnersuisunut allassinnaapput 1899-imut, nittartakkulluunniit mio.gl-imi chat-kkut allaqateqarlutik. Siunnersuisut piginnaatitaaffinnut tunngasunik oqalutuussinnaavaatsit aammalu ernumassuteqaruit oqaloqatigisinnaasannik ikiortigisinnaasannilluunniit aqqutissiussinnaallutik.

MIO-p nittartagaani meeqqat piginnaatitaaffii pillugit atuarsinnaavutit.
På MIO's hjemmeside www.mio.gl
MIO- Meeqqat Inuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat

Alle børn og unge kan henvende sig gratis til SMS-rådgivning ved at skrive 1899 eller til chatrådgivning på www.mio.gl. Rådgivningen kan give dig viden om dine rettigheder, fortælle dig hvor du kan få hjælp eller være én, som du kan dele dine tanker og bekymringer med.

PÅ MIO'S HJEMMESIDE WWW.MIO.GL
KAN DU LÆSE MERE OM BØRNS RETTIGHEDER.

MIO
POSTBOX 1290
3900 NUUK
MIO@MIO.GL